

**FINDIKTA
OR-Gİ KONSEPTİ**

**20 SORUDA
FINDIK**

Mart - 2009

ÖNSÖZ YA DA İKİ ŞEHRİN HİKAYESİ

Ordu ve Giresun il merkezleri birbirine çok yakın (45 km) iki ilimizdir. Sosyal yapı, problemler, imkanlar ve menfaatler hususlarında da birbirine en yakın iki ildir. Bu iki şehir gelecekları için birlikte hareket etmek zorundadırlar. Bunlar ve birçok sebeplerledir ki **bu iki şehir birbirine hasım değil, hısım olmalıdır. Ve hısımdırlar.**

Or-Gi Konsepti bunun için doğmuştur. Bu ortak şemsiye altında birleşerek birçok problemlerimizi daha kolay çözebileceğimiz ortaya çıkmıştır. İşte bu konseptin bir ortak ürünü Or-Gi Havaalanı. Daha dün bir hayalken bugün hangi formatta hayata geçirebileceğimizi konuşuyoruz. İnsan ve toplum hayatında sahip olunan değerler, aslında kendi başlarına bir “zenginlik” niteliği taşımaz. Değerleri, hem bireysel hem toplumsal manada zenginliğe dönüştüren, bizim onlardan yararlanma yeteneğimizdir. Doğru planlama ve etkin uygulama olmazsa, kıskanılacak değerler, “kalkınmanın lokomotifı” olacak yerde “umutları yutan birer kara delik” sıfatına bürünür. Bölgemizde bu manada ortak diğer bir ürünümüz, zenginliğimiz aynı zamanda da derdimiz fındıkla ilgili meseleleri değerlendirirken bu hakikati akılda tutmak gerekir. Bazı aktörlerce uzun yıllardır çözümsüz gibi gösterilerek üreticimiz, tüccarımız ve hükümetlerimiz zor durumda bırakılmışlardır.

Bu çalışma ile söz konusu problemin çözümüne yardımcı olunması amaçlanmaktadır. Bu kitapçıkta doğru zannedilen yanlışlar bir araya getirilerek fındık hakkındaki birçok şehir efsanesine cevaplar vardır. Sorulara verilen cevaplar, tablolar eklenerek zenginleştirilmiştir. Böylelikle verilen cevaplardaki dayanılan somut kaynaklar da ortaya konulmuş olmaktadır. Bundan sonra fındıkla ilgili yerli-yersiz ve efsaneye karışmış bilgilerin ayrıştırılması daha kolay olacaktır.

Çalışmada en başından beri büyük gayretleri olan Ordu İl Tarım Müdürü Sadi SADIKOĞLU'na ve emeği geçen herkese bir teşekkürü borç biliyoruz. Ve inanıyoruz ki bu yirmi soru ve cevabını okuduktan sonra; fındığın çözülebilir bir problem olduğuna sizler de inanacak ve destek vereceksiniz.

Saygılarımızla.

Mustafa TAŞKESEN
Giresun Valisi

Ali KABAN
Ordu Valisi

FINDIK VALİLERCE NEDEN BU DENLİ GÜNDEME OTURTULDU

Soru 1:

Bugüne kadar kimsenin yapmadığını yapıp, neden Ordu ve Giresun Valileri bir fındık raporu hazırlama ihtiyacı hisseder?

Cevap:

1) Bunun yegane nedeni, iki vilayetin toplam fındık üretiminin, Türkiye fındığının %50'sini oluşturması değildir.

ii) Fındıkta dört aktör bulunmaktadır:

1. Üretici,
2. Aracı (tüccar+ihracatçı),
3. Düzenleyici kurum (TMO),
4. Nihai tüketici.

Valilikler bu anlamda konuya doğrudan taraf olmayıp, sözü geçen dört aktöre de aynı mesafededir. Ancak hükümetin temsilcisi olarak vali, toplumsal düzeyde sürekli temasta olduğu üretici ve aracıya bigane kalmaz. Öte yandan kurgulanacak bir çözümün, konunun dört aktörüne de en uygun olacak bir çözüm olması zorunludur.

iii) Nihai olarak, fındık, yalnızca ilgilendirdiği 13 vilayetin değil, bir milli ürün olarak tüm ülkenin meselesidir.

DÖRT ANA DİREK

Soru 2:

Bu dört aktörün son durumu nedir?

Cevap:

Üretici:

13 vilayete (ek-1) dağılmış bir vaziyette çiftçi kayıt sistemine dâhil 274 bin fındık üreticisi ve yaklaşık etkilenen 2,5-3 milyon kişidir. Fiyat istikrarsızlığı bu kesimi yıkıcı derecelerde etkilemektedir.

Aracı:

5-10 bin kişiden oluşan bu kesim, yüksek fiyattan rahatsızdır. Ayrıca toplumda tefecilik yaptıkları iddiasından da huzursuz olmaktadır. Fiyat istikrarsızlığı, bu kesimin ihracat bağlantılarına darbe vurmaktadır.

Düzenleyici Kurum:

Bu görev, görev zararları devlet tarafından üstlenilmek kaydıyla, 1938–2002 yılları arasında Fiskobirlik tarafından yürütüldü. Ancak yoğun idari zafiyetler nedeniyle görevin yürütülemeyeceği anlaşılınca, TMO devreye girmek zorunda kaldı. 2007 yılında TMO tarafından yapılan yanlış satışlar bu kurumun piyasadaki güvenini sarstı. Ancak 2008 yılında, 2007 yılında yapılan hataların tekrarlanmaması bir güven tesisini sağlamıştır.

Nihai Tüketici:

İstikrarsız fiyat ve stok politikaları geleneksel dünya pazarını rahatsız ettiği gibi, yeni pazarların açılmasına da mani olmaktadır.

BİR PRESTİJ ÜRÜNÜ OLARAK FINDIK

Soru 3:

“Milli ürün” ne demektir? Fındık neden bir “milli ürün” sayılsın ki?

Cevap:

“Milli ürün” bir tanımlamadır. Ekonomi biliminde, **bir ülkenin, dünya tüketiminin en az % 50 ve üzerini belirlediği ürün** milli üründür. Her ürün kolaylıkla milli ürün sayılamayacağı için, **yılda en az 1 milyar \$ ihracat getirisi olması** şartını da ekleyebiliriz (ek -2 ve 3).

Bir diğer deyişle milli ürün, bir ülkenin **prestij ürünüdür**.

Türk fındığının dünya tüketiminin en az %75’ini (ek-2) karşıladığı ve yılda ülkeye ortalama 1,5 milyar dolar getirdiği düşünüldüğünde **findık milli bir üründür**.

Ekonomi ilminin bize öğrettiğine göre, **findık; piyasanın vahşi şartlarına bırakılmayacak, piyasasının düzenlenmesine ihtiyaç duyulacak kadar önemli bir üründür**.

İHRACAT-FİYAT İLİŞKİSİ

Soru 4:

Fındıkla ilgili kafamızı karıştıran o kadar çok iddia var ki; bunlar doğru mudur? Yoksa birer şehir efsanesi midirler? Mesela, fındık fiyatı düşük olursa ihracatımız artar diyorlar, bu doğru mudur?

Cevap:

Fındık fiyatının düşük olması halinde ihracatın artacağı, yüksek olması halinde ise azalacağı iddiası, tablo 3'ün incelenmesinden anlaşılacağı üzere **yanlıştır**.

Tablo 3'de yer alan son on yıla ait ihracat rakamları ve fındık fiyatları incelendiğinde, **ortalama** iç fındık ihracatının **250 bin ton/yıl** olduğu görülmektedir. Satış fiyatı 1 kg fındık için 4-5 kat artmasına rağmen satılan miktarın çok az değiştiği, ancak ihracattan gelen döviz miktarında ciddi artışların olduğu bilinmelidir.

28 Şubat 2009 tarihi itibarıyla 160 bin ton fındık ihraç ederek 779 milyon dolar gelir elde edilmiştir. Bir önceki yıl aynı dönem itibarıyla 138 bin ton ihracat yapılmış karşılığında 1.069 milyar dolar gelir elde edilmiştir.

Buradan da anlaşılacağı üzere ihracat rakamlarımız %15 artarken gelirimiz düşük fiyat uygulaması sebebiyle %27 azalmıştır. Sonuçta ülke ve üretici olarak sattığımızın karşılığını alamadığımız görünmektedir.

FINDIK DİKİM ALANLARI

Soru 5:

Bir diğler iddia da; fiyat yükseldikçe dış dünyada ve ülkemizde fındık dikim alanları artmaktadır. Bu doğru mudur?

Cevap:

Dünya Tarım Teşkilatı (FAO) istatistiklerine göre, Türkiye'den sonra en fazla üretim yapan İtalya ve İspanya'da dikim alanları azalmaktadır (ek-4). Abartılı olmayan ve makul bir fiyat aralığı gözetildiği sürece, tablonun incelenmesinden de görüleceği gibi, **diğler ülkelerdeki artışlar oransal olarak hiçbir önem arz etmemektedir.**

En yüksek artışın oransal olarak gene ülkemizde gerçekleştiği ilgi tablodan anlaşılmaktadır (2000–2006 arasında %18). Bunun sebebi ise, zaman zaman yaşanan istikrarsız ve yersiz aşırı fiyat yükseklikleridir. Bu durum fındığın cazibesini artırmış ve olmaması gerektiği halde ovalar ile orman alanlarına fındık dikimine sebep olmuştur. **Makul ve istikrarlı bir fiyat politikası ile fındığın doğal üretim alanlarına çekilmesi mümkündür.**

FINDIK-BADEM İKİLEMİ

Soru 6:

Fındık fiyatı yüksek olursa, yerine badem ikame edilir diyorlar. Eğer böyleyse fındığın hali berbattır.

Cevap:

Amerika'nın 2000 – 2007 yılları arasındaki badem üretim, tüketim, stok miktarı ile yıllara göre fiyatları gösteren Dış Ticaret Müsteşarlığına ait veriler incelendiğinde (ek-5); üretim miktarı artmasına rağmen stok miktarının değişmediği görülmektedir.

Bademde stok miktarı yedi yılda, ortalama olarak yıllık 62 bin tondur. Zaten Amerika stok garantisi için her yıl ortalama 50 bin ton bademi stokta tutmaktadır. **Bu stoku tutmasının nedeni ise, bademdeki üstünlüğünü (dünya ticaretinin %80'i) devam ettirmek için stok istikrarını sağlama arzusudur.**

Tablodan çıkarılacak bir diğer sonuç da bademde üretim artmış, buna paralel olarak tüketim artırılmış, aynı zamanda fiyatta istikrarlı bir şekilde artırılmıştır.

Badem stokunda tutulan bu miktarın tamamının fındık yerine ikamesi düşünüldüğünde dahi, bu durumun dünya fındık fiyatlarını çok ciddi şekilde etkileyemeyeceği görülecektir.

FINDIK VE ÇİKOLATA

Soru 7:

Ama yüksek fiyat çikolata sanayinde fındık tüketimini azaltmaz mı?

Cevap:

Çikolata sanayisinde fındık vazgeçilemez bir üründür. Bunun sebebi, fındığın tadı ve içeriğinde (yağ ve aroması) gizlidir. Bademin pastacılık alanında ağırlığı varken, çikolatada fındığın üstünlüğü sektörde bilinen bir gerçektir.

Öte yandan çikolata sanayisinde bir ürünün marka haline gelebilmesi için uzun yıllara ve ciddi ekonomik yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Pazarda revaç bulan bir ürünün, fiyata dayalı olarak damak tadını değiştirmek yatırımcı için neredeyse imkansız bir ihtimaldir.

Zaten çikolatada kullanılan fındığın oranı, %5–30 aralığındadır. Bu aralığa gelen fiyat farkı, toplam fiyat içerisinde tolere edilebilir düzeydedir. Gerektiğinde katılan oranla oynamak suretiyle fiyatın etkisinin azaltılması sağlanabilmektedir.

Bir gerçek de; çikolatanın ve dolayısıyla fındığın nihai tüketicisi ekonomik düzeyi yüksek olan kesimlerdir. Bunlar da kaliteden fiyat uğruna feragat etmek istemeyen kişilerdir.

PAZARLAMADAKİ ÇIKMAZ

Soru 8:

Fındıkta alıcı ülkeler neden değişmiyor?

Cevap:

Fındıkta yaklaşık 30 yıldır geleneksel pazar anlayışı devam etmektedir (ek-6). Çünkü bu pazarlarda yılların getirdiği bir ortak çıkar ve güven vardır. Ülkemizdeki fındık ihracatçı sayısı kısıtlı olması da yeni pazar arayışı ihtiyacını da gerektirmemektedir.

Fındıkta fiyat istikrarsızlığı mevcut yatırımların gelişmesini engellediği gibi yeni yatırımlarında önünde engel teşkil etmektedir. Fiyat istikrarının sağlanması durumunda ise mevcut yatırımlar geliştirilebileceği gibi birçok ülke fındık ve mamulleri için yeni yatırımlar yaparak alıcı olarak pazara girecektir.

Yeni pazarlara girilebilmesi için; ihracatçıya bir takım kolaylıklar sağlanarak yakın doğu, Afrika, Rusya gibi bölgelerde de fındık pazarlanabilecektir.

ALİVRE: FAZLA BİLİNMEYEN BİR DÜZEN

Soru 9:

Alivre düzeni olmadan dünyaya fındık satmamız mümkün değil midir?

Cevap:

Alivre dediğimiz düzende; henüz fındık meyvesiyle ilgili hiçbir belirti yokken, bir kısım aracılar fındık alıcıları ile temasa geçerek düşük bedel üzerinden gelecek sezonun ürün bağlantısını yaparlar. Bunun karşılığında yurtdışından getirdikleri paraları üreticilere alacakları ürün bedeli karşılığında dağıtırlar.

Fındık bağlantıları yapılırken bedel düşük tutulduğu için, üreticilere dağıttıkları paralar karşılığında alacakları ürünün fiyatının düşük olması için de büyük bir çaba harcayan aracılar, bölgede modern tefeci olarak algılanmaktadır.

Fiyatta istikrar sağlandığı takdirde, ihracata dayalı satışların alivre veya başka bir şekilde yapılmasında da bir sakınca yoktur.

Buradan da anlaşılacağı üzere fındık ihracatını engelleyen unsur satışın şekli değil fiyatta ve stokta güven unsurunun bulunmamasıdır.

SERBEST PİYASA NEREYE KADAR

Soru 10:

Amerika bademi serbest piyasaya bıraktı ve büyük başarı elde etti. Biz niye müdahale edip ortalığı karıştırıyoruz şeklinde gazetelerde beyanlar okuyoruz. Buna ne demeli?

Cevap:

Fındık, dünyada tekel olduğumuz ve milyar dolar getirisi olan bir ürünümüzdür. zaman zaman ortaya çıkan ekonomik sıkıntılar, iklim şartları ve üretim fazlalığı bu durumu fırsat bilenlere gün doğmasına sebep olmaktadır. Böylesi karlı bir ürünü böyle fırsatçılara bırakmak ekonomi bilimi gereği mümkün değildir.

Amerika tekel olduğu badem ürününde serbest piyasa şartlarını uygulamıyor. Dünya badem ticaretini fiyatta ve stokta garanti ederek pazar hakimiyetini etkin bir şekilde elinde tutmaktadır (ek-5).

Fındığın fiyatı; ihracattan sağlayacağı getiri ile rakip ülkelerin iştahını kabartmayacak, fındık üretmekten başka alternatifi olmayan ve fındığın doğal ortamında üretim yapan üreticiyi koruyacak makul bir fiyat olmalıdır.

Aksi halde iklim şartlarına, ekonomik olaylara ve siyasi aktörlere göre değişen bir fiyat, her zaman ülkemizin aleyhine olacaktır.

İSTİKRAR ARANIYOR

Soru 11:

Fındıkta fiyat ve stokta istikrar sağlamak ne demektir?

Cevap:

Bir ürüne yatırım yapılabilmesi için öncelikle ekonomik anlamda karlılık hesabı yapılır. Günübirlik değişen fiyatlarla uzun vadeli yatırım yapmanın mantığı yoktur. Bu açıdan yıllar itibarıyla fındığın fiyat grafiği incelendiğinde (ek-7) hiçte istikrarlı olmadığı görülmektedir. Bu görünüm ise, mevcut yatırımcıyı yeni alternatifler aramaya zorlamakta, yeni yatırımcıyı da ürkütmektedir.

Fındık ihracatımızın mevcut konumunu koruması ve hatta artması için, öncelikle yatırımcılara 5 yıllık sabit fiyat garantisi verilmelidir. Ayrıca iklime bağlı sebeplerle yeterince ürün olmaması riskine karşı, bir sonraki sezona kadar 150–200 bin ton stok tutulması sağlanmalıdır.

Böylelikle alıcıların uzun vadeli plan yapmaları, iç ve dış piyasada katma değer oluşturacak fındığa dayalı yeni ürünlerin ortaya çıkması mümkün olacak ve böylelikle pazar payımız da artırılmış olacaktır.

ORMAN VE HAZİNEİN FINDIK BAHÇELERİ

Soru 12:

Üretim nasıl kontrol edilebilir? Bu kadar geniş alanlar üzerinde kontrol sağlamanın bir yolu var mıdır?

Cevap:

Türkiye genelinde yaklaşık 60 bin hektar orman arazisinde ve 50 bin hektar hazineye ait ovalarda izinsiz fındık üretimi yapılmaktadır. Bu ise, devlete ait arazilerde yaklaşık 200 bin ton fındık üretimi yapılması demektir.

Ormana ait 2b kapsamındaki arazilerin satışı mutlaka gündeme gelecekse, fındık üretimine müsaade edilmemek şartıyla satışlarının yapılması, kontrolsüz ürün artışının engellenmesine katkıda bulunacaktır.

Hazineye ait ovalardaki arazilerin kullanımında fındık dışındaki meyve ve sebze üretimi zorlanmalı, mevcut fındık bahçelerinin ise kesilmesi konusunda teşvik edici tedbirler üretim dengesini sağlamada büyük oranda katkıda bulunacaktır.

Böylelikle arz fazlası kabul edilen yaklaşık 200 bin ton fındığın, devlet arazisi üzerinden üretiminin önüne geçilebilir.

Ovalarda bulunan şahıs arazilerinden fındık bahçelerinin gönüllü olarak sökülebilmesi için, belirlenecek alternatif ürünlere yüksek prim uygulanması da bir çözümdür.

MİLYAR DOLARLAR ÖDEDİĞİMİZ TARIMSAL ÜRÜN

Soru 13:

İthalatı için her yıl yaklaşık 2 milyar dolar ödediğimiz yemeklik yağ neden ülkemizde üretilemiyor?

Cevap:

Fındık tarımı diğer ürünlere göre daha zahmetsiz, satış garantili ve getirisi daha fazla olduğundan özellikle ovalar üretim tercihini fındıktan yana kullanmıştır. Bu durum üretilebilecek birçok ürünün yanında yağlı tohumlu bitkilerin (ayçiçeği, soya, kanola, mısır ..) aleyhine bir gelişme doğurmuştur.

Ülkemizde her yıl ham yağ ve yağlı tohumlu bitkilere ithalat yoluyla yaklaşık 2 milyar dolar ödenmektedir (ek-8). Yağlı tohumlu bitkilerin ekiminin teşviki ülke genelini etkileyecek bir zorunluluktur.

Gönüllü ürün değişiminin sağlanabilmesi, ovalarda fındık üreten çiftçilere yağlı tohumlar için daha yüksek primler ödemekle olacaktır. Bu durum hem fındık piyasasına hem de yağlı tohumlar üretimine katkı sağlar.

3 yıldır depolarda bekleyen fındıklardan yıllanmış, acılaşmış ve buruşuk olanlarının yağlığa çevrilmesi ile ham yağ açığımız kapatılacağı gibi, çıkan küspesinden de küspe ithalatımızın azalacağı diğer bir gerçektir.

Bir diğer husus da TMO depolarında bulunan aşırı stok bir sonraki yılın ürününü ekonomik anlamda tehdit etmektedir. Söz konusu miktarın yağlığa ayrılması yoluyla bu tehdidin de ortadan kaldırılması mümkündür.

TMO İLE NEREYE KADAR

Soru 14:

Bölgede TMO'nun fındık piyasasına girmesinin zaruretten doğduğu, dolayısıyla ilk fırsatta fındık piyasasından çekileceği gibi bir endişe var. Buna bir açıklama getirebilir misiniz?

Cevap:

TMO'nun bir zaruretten fındık piyasasına girdiği doğrudur. Ancak, TMO'nun bu piyasadaki asıl görevi piyasa düzenleyicisi olmaktır. Bununla birlikte bu kurum bölgede ve sektörde 5 şube müdürlüğü, 5 ajans, 20 ekip şefliği ve 40 randevu merkezi ile zaman zaman değişmekle birlikte 40 noktada alım yapmakta ve yeni yaptırdığı 135 bin tonluk modern depolar ile fındık üreticisine hizmet vermektedir. Özellikle 2008 sezonunda başarılı bir alım gerçekleştirmiştir.

Burada bilinmesi gereken TMO'nun her şartta ve her zaman fındık alması değil, piyasaları düzenleyici müdahale kurumu olmasıdır. İhtiyaç devam ettiği müddetçe bölgede TMO'nun varlığı da devam etmelidir.

LİSANSLI DEPOCULUK

Soru 15:

Son yıllarda fındıkta lisanslı depoculuk diye bir kavramla karşılaşyoruz. Lisanslı depoculuk nedir? Fındığa çözüm olacak mıdır?

Cevap:

Lisanslı depoculuk; ürünün güvenli bir ortamda organizeli olarak depo edildiği ve **ürün karşılığı verilen KDV'den arındırılmış ürün senedinin alınıp satılması** üzerine kurulu bir sistemdir.

Ayrıca, tarım ürünlerinin ihracat ve ithalatına ilişkin istikrarlı bir dış ticaret rejiminin oluşmasına ve tarım ürünü fiyatlarının müdahale olmadan kontrollü serbest piyasa koşullarında tespit edilmesine yardımcıdır.

Hali hazırda fındıkta depolamanın ciddi problem olduğu bir gerçektir. Sağlıklı depolama yapamayan çiftçiler mahsullerini herhangi bir fiyat tespiti yapmadan fındık komisyoncularına emanet olarak bırakmaktadırlar. Bu durum komisyoncuların bedel ödemediği piyasadan fındık toplamaları sonucunu doğurmaktadır.

Lisanslı depoculuğun faaliyete geçmesi ile çiftçi açısından depolama problemi ortadan kalkacağı gibi alıcılar için de stokta garanti unsuru tesis edilmiş olacaktır.

ÜRETTİĞİMİZ ANCAK TÜKETEMEDİĞİMİZ

Soru 16:

Fındıktan söz ederken sürekli ihracat ürünü olarak ifade ediliyor. İç piyasada ise fiyatlar çok yüksek. Yoksa fındık vatandaşımıza yedirilmek istenmiyor mu?

Cevap:

Fındık gündeme geldiğinde bir ihraç ürünü olarak tartışıldığı ve üretimin çok büyük bir kısmının da ihraç edildiği doğrudur. İhraç edilen fındıklar ton bazında satılmakta, karşılığında da ciddi kazançlar elde edilmektedir. Anlaşılacağı üzere bu satış şekli daha az risklidir. İç piyasada ise perakende satış yapma zorunluluğu vardır. Bu ise risklidir.

Avrupa ülkelerinde kişi başına tüketim 1,5-2 kg iken, fındığı üreten ülkemizde bu miktar 0.5 kg'ın altındadır.

İlginçtir ki 2008–2009 rakamları ile fabrika çıkışı 11–13 kg/TL aralığında olan kavrulmuş fındık raflarda 25–30 TL'den satışa sunulmaktadır. Burada görüldüğü üzere perakende satış fiyatının yüksekliği de iç piyasa tüketimini ciddi olarak engelleyen bir faktördür.

Ayrıca, iç piyasada fındığın işlenmesi yoluyla çeşitlendirilerek (tuzlu, kıyma, fındık unu vs.) satışı da henüz gündeme gelmemiştir.

FINDIK SADECE FINDIK MIDİR?

Soru 17:

Fındık ihracatının çoğunluğunun iç fındık olarak yapıldığını duymaktayız. Fındığı yurdumuzda işleyerek daha fazla katma değer oluşturamaz mıyız?

Cevap:

Fındık ihracatımızın tamamına yakını iç fındık olarak yapılmaktadır. Bu durum da katma değer oluşturabilecek birçok sektörün faaliyete geçmesine mani olmaktadır.

Gerek arz fazlası fındığımızın değerlendirilmesi, gerekse yeni istihdam alanlarına vesile olunması ve katma değer artışı sağlanabilmesi için mamul madde çalışmalarına önem verilmesi gerektiği aşikârdır.

Bu amaçla fındığı mamul madde haline getirme garantisi veren sanayicilere, uzun vadeli faizsiz krediler kullandırmanın yanında, piyasaya müdahale amaçlı alınan fındığın da uygun şartlarda satılması katma değere dayalı bir fındık sektörü oluşumuna katkıda bulunabilecektir.

Böylelikle gelecek sezonu tehdit eden depolardaki fındıklar azaltıldığı gibi yeni istihdam alanları oluşumuna da imkân sağlanmış olacaktır.

FİSKOBİRLİK NEREDE DURUYOR

Soru 18:

Fındık denilince akla hep Fiskobirlik gelirdi. Şimdi neden alternatif aranıyor?

Cevap:

1938 tarihinde üretici birliği olarak kurulan Fiskobirlik 2002 yılına kadar **devlet desteği ile** fındık piyasasında söz sahibi olmuştur. 2002 yılında borçları devlet tarafından üstlenilerek bağımsız bir yapıya dönüştürülmüştür. **Ancak geçmişten gelen hantal yapı, kooperatifçilik faaliyetlerini ilgilendirmeyen ikincil işletmeler, yüksek ücretli idarecilik ve aşırı personel istihdamı anlayışı sistemi tıkamıştır.** Böyle bir yapı ile bağımsız bir kuruluş olarak faaliyetlerini sürdürebilmesi mümkün görünmemektedir.

Fiskobirliğin bu yapı ile ortaklarına hizmet verememesi neticesinde 2006 yılında Bakanlar Kurulu Kararıyla **TMO** devreye girmiştir. Bölgedeki imajı tazedir ve güven vermektedir.

BİR ÜST KURUL DAHA MI?

Soru 19:

Madem TMO devletin düzenleyici gücünü elinde tutacaksa, findığı spekülâtorlerden koruyacak yeni bir sisteme ihtiyaç var mıdır?

Cevap:

Adet olduğu üzere her yıl haziran ve temmuz aylarında fındık ile ilgili bir gündem oluşturulmaktadır. Gerek üretici gerekse aracı ve ihracatçı tarafından birçok asılsız söylemler, basın-yayın organları vasıtasıyla kamuoyu oluşturmak için kullanılmaktadır. 13 vilayete dağılmış halde yaklaşık 2,5-3 milyon fındıktan etkilenen nüfusun bazı dönemlerde hükümetler üzerinde etkili siyasi baskısı olmuştur.

Fındık meselesi çoğunlukla suni oluşturulmuş gündemlerle idare edildiği için zaman zaman fındığın hiç de lehine olmayan kararların hükümetler tarafından alındığı görülmektedir. Oysa fındığın en büyük problemi, istikrarsız fiyat ve stok politikalarıdır. İstikrar ise, fındık bu dedikodu çarkından çıkarılırsa gelebilir.

Mutlak bir gereklilik olmamakla birlikte, ülke ekonomisine bu denli katkı yapan bir ürün için, üreticiden, aracıdan, ihracatçıdan ve hükümetlerden **bağımsız bir üst kurul oluşturulabilir.**

Eğer oluşturulursa böyle bir kurulun vazifesi; gerektiğinde piyasalara müdahale etmek, fındığın politikasını belirlemek ve her yıl ortaya atılan spekülasyonlardan fındık piyasasını korumak olmalıdır. Böylelikle hükümetlerin fındık hususunda hedef tahtasına konulmasına da mani olunması sağlanabilir.

SON SÖZ YERİNE

Soru 20:

Bütün bunlardan sonra fındık için uygulanabilir bir çözümünüz var mı?

Cevap:

Yukarıdaki 19 soru ve cevapta ifade edilmeye çalışıldığı üzere **fındıkta çözüm mümkündür.**

Radikal bir karar ile alınacak 3 yeni tedbir çözümü getirebilir.

1) İstikrarlı fiyat politikası oluşturmak adına iç ve dış tüketiciye 5 yıllık fiyat garantisi vermek

ii) İklimsel olaylara bağlı olarak değişebilen ürün miktarından etkilenmemek amacıyla, her yıl bir sonraki hasat sezonuna kadar 150–200 bin ton fındığın stokta tutulması ve bunun ilan edilmesi

iii) Dedikodu çarkı yoluyla yanlış politikalara sebep olabilen mevcut aktörlerden etkilenmeyen bağımsız ve dünya konjoktürüne göre fındık hakkında karar alabilecek bir üst kurulun oluşturulması

Çözüm, istikrardadır!

Ek-1**Vilayetlere Göre Fındık Üretimi (Ha)**

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Giresun	105.000	92.794	66.748	128.147	113.943	76.404	11.480	81.305	86.723	55.067
Ordu	148.300	160.000	134.975	195.262	166.031	138.552	54.170	172.128	188.060	173.460
Trabzon	57.050	67.755	49.751	65.000	56.523	42.170	14.586	47.863	55.000	41.925
Sakarya	99.700	83.258	93.478	117.942	121.979	75.723	119.545	62.682	112.000	88.106
Samsun	55.700	47.568	38.503	72.194	58.489	47.180	16.292	65.034	79.312	42.395
Düzce	101.500	60.300	64.825	72.380	60.008	55.119	76.693	53.850	78.416	72.677
Artvin	3.350	4.476	3.215	4.916	3.864	4.866	3.283	6.450	8.000	8.369
Rize	1.600	1.520	1.125	1.015	1.570	660	336	910	3.000	1.296
Zonguldak	19.100	12.152	10.876	11.070	17.000	15.500	20.934	18.444	23.108	21.811
Kocaeli		6.380	9.164	8.951	9.151	4.857	8.749	11.458	6.500	14.406
Kastamonu		2.475	2.854	3.121	3.220	1.978	1.398	1.972	5.895	3.823
Sinop		804	742	634	781	740	656	1.295	1.322	1.406
Bartın	3.700	1.618	1.750	1.922	1.729	1.695	1.834	1.586	2.146	2.584
Toplam	595.000	541.100	478.006	682.554	614.288	465.444	329.956	524.977	649.482	527.325
% Üretim Or-Gi	43	47	42	47	46	46	20	48	42	43
Ortalama	Or-Gi 45									

Kaynak : TÜİK, TKB

Ek-2

Dünyada ve Ülkemizdeki Fındık Üretimi ve Tüketim Miktarları

Yıllar	Dünya Üretim (ton)	Türkiye Üretim (ton)	Or-Gi Üretim (ton)	Dünya Tüketim (ton)	Türkiye Üretim %	Türkiye Tüketim %	Or-Gi Üretim %	Or-Gi Tüketim %
1998	767.000	595.000	253.300	616.000	78	97	33	41
1999	802.000	546.000	252.794	700.000	68	78	32	36
2000	691.000	495.000	201.723	690.000	72	72	29	29
2001	915.000	570.000	323.409	716.000	62	80	35	45
2002	785.000	615.000	279.974	722.000	78	85	36	39
2003	651.000	450.000	214.956	698.000	69	64	33	31
2004	540.000	358.000	65.650	654.000	66	55	12	10
2005	800.000	600.000	253.433	620.000	75	97	32	41
2006	980.000	649.000	274.783	720.000	66	90	28	38
2007	737.000	500.000	228.527	720.000	68	69	31	32
Ortalama	766.800	537.800	234.855	685.600	70	78	31	34

Kaynak : TÜİK, TKB

Ek-3
Fındık İhracatı Miktarları ve Sağlanan Gelirler

Yıllar	Kabuklu Kg Fiyatı (TL)	İç Kg Fiyatı (\$)	İhracat Miktarı (iç/ton)	Sağlanan Gelir (\$)
2000	1,05	1,58	204.253	682.451.341
2001	1,3	0,86	255.893	636.027.664
2002	1,5	0,91	255.918	593.690.721
2003	2,5	1,82	217.176	878.754.034
2004	5	3,34	217.650	1.220.695.599
2005	5	3,73	236.499	1.938.551.061
2006	3,2	2,17	248.664	1.467.017.317
2007	5,15	4,08	233.138	1.519.478.325

Kaynak: Karadeniz İhracatçılar Birliği

Ek-4

Fındık Dikim Alanları (Ciddi Olarak Yalnız) Türkiye’de Artıyor

Üretim Alanı (ha)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Fark %
Türkiye	538.796	546.452	559.306	571.791	614.993	622.525	639.417	18
İtalya	68.868	68.419	68.742	68.113	67.506	67.743	68.233	-1
İspanya	23.750	22.534	22.397	21.583	20.590	20.343	20.000	-16
A.B.D.	11.473	11.736	11.817	11.331	11.502	11.462	11.462	0
Gürcistan	8.000	8.000	8.000	8.000	8.430	8.689	9.000	12
Azerbaycan	16.270	17.328	17.646	17.812	17.971	18.228	17.379	6
Diğer	28.257	29.384	30.383	28.067	38.396	41.014	39.818	40
Genel Toplam	695.864	703.853	718.291	726.697	779.388	790.004	805.309	15

Kaynak: FAO

Ek-5

Bademde İstikrarlı Üretim, Tüketim ve Fiyat Analizi

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Stok	93	54	37	74	64	63	51	59
Arz	496	522	630	597	566	562	651	745
Tüketim	443	485	553	529	510	490	592	658
İhracat Fiyatı	2,85	2,57	2,80	3,35	4,50	6,63	4,63	4,47

x 1000 ton

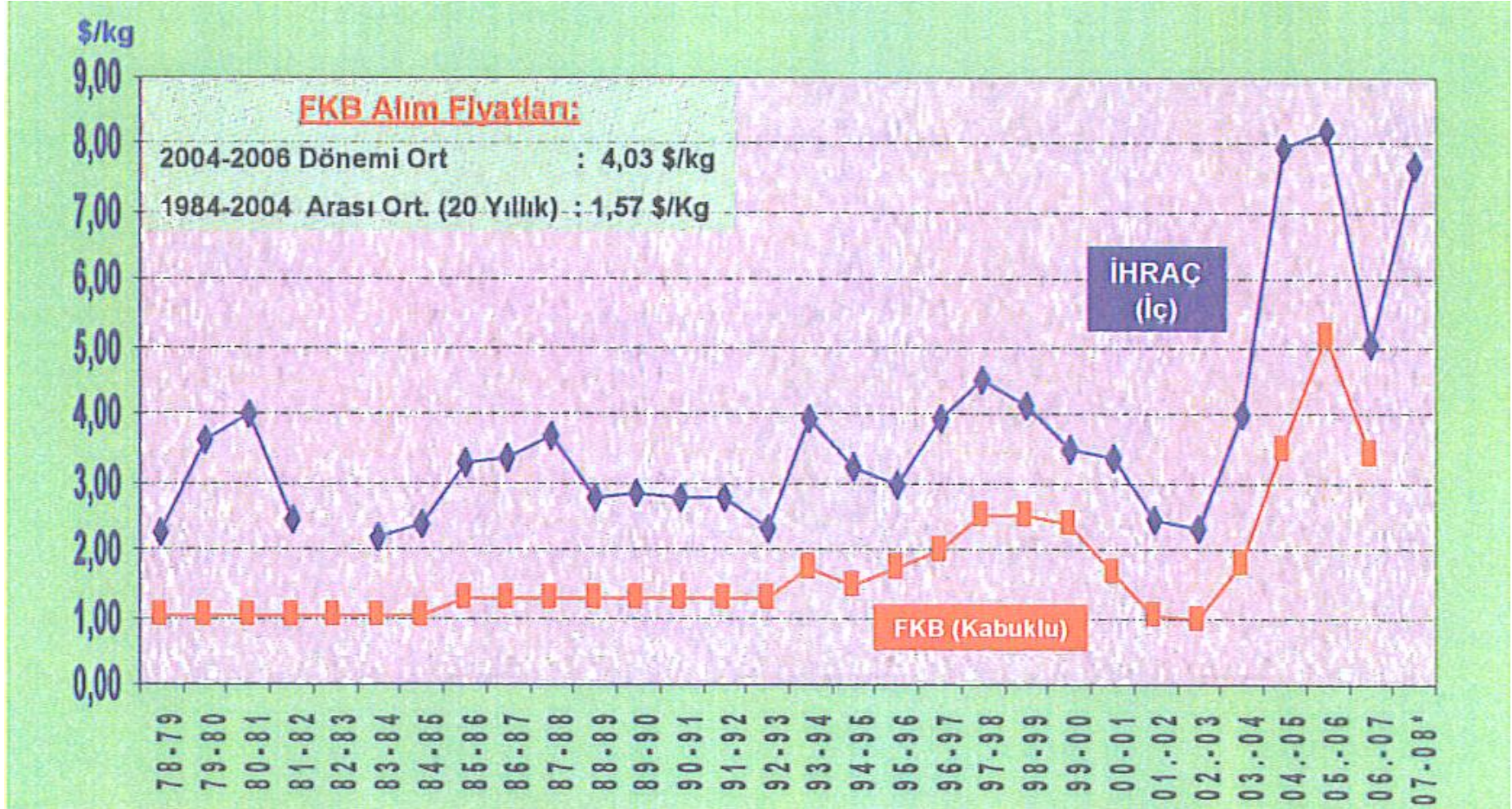
Kaynak: DTM

Ek-6
Fındık Alıcısı Ülkeler Hep Aynı

Ülkeler	Miktar İç (ton)
İtalya	66.293
Almanya	59.510
Fransa	21.655
Belçika	11.928
İsviçre	10.051
Hollanda	9.121
Rusya	8.029
Polonya	7.062
İngiltere	5.891
Avusturya	7.259
İspanya	5.364
ABD	4.767
Diğer	35.001
Toplam	248.633

Kaynak: Karadeniz İhracatçılar Birliği. Eyl.2006-Ağ.2007

Ek-7
Yıllara Göre Fındık Alış ve Satış Grafiği

Kaynak: TMO

Ek-8

Bazı Yağlı Tohumlu Bitkilere Ait İthalat Değerleri

	Ayçiçeği		Ayçiçeği Yağı		Soya		Soya Yağı	
	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)	Miktar (ton)	Değer (bin \$)
1990	2.475	2.539	213.522	107.172	2.374	1.871	124.345	58.069
1995	357.035	120.406	305.594	206.452	169.392	47.173	141.153	93.328
2000	523.903	103.324	100.680	39.541	386.708	82.939	159.717	61.244
2001	182.728	42.707	133.474	62.781	321.252	67.387	154.580	56.213
2002	129.108	42.008	93.142	52.103	612.497	139.614	174.892	71.738
2003	540.852	153.335	92.548	54.047	831.454	226.525	134.634	72.670
2004	481.703	157.376	78.302	50.576	681.964	226.828	75.399	47.590
2005	487.146	160.634	207.587	137.122	1.129.091	322.045	191.006	105.484

Kaynak: DTM, TÜİK

FINDIKTA TÜRKİYE
DÜNYA TÜKETİMİNİN
%78'İNİ BELİRLERKEN YILDA
EN AZ 1,5 MİLYAR \$ KAZANMAKTADIR

FINDIK YALNIZ BÖLGEMİZİN DEĞİL
ÜLKEMİZİN PRESTİJ ÜRÜNÜDÜR

FINDIK AYNI ZAMANDA
MİLLİ BİR ÜRÜNÜDÜR

FINDIKTA ÇÖZÜM MÜMKÜNDÜR

ÇÖZÜM İSTİKRARDADIR!